

Forfatter: Bang, Herman

Titel: Udrag fra ELEONORA DUSE

Citation: Bang, Herman: "Værker i Mindeudgave", i Bang, Herman: *Værker i Mindeudgave*, Gyldendal, 1920-1921, s. 314. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-bang06val-shoot-idm140121307929696/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i Mindeudgave

ELEONORA DUSE

GEORG BRANDES har et eller andet Sted skrevet nogle Ord om Henrik Ibsens senere Dramer, hvoraf i alt Fald Meningen omtrent var denne: Det er, som om jeg ikke straks kan modtage disse Værker, og først Maaneder efter klinger deres Tanker og Ord i min Sjæl med deres fulde Styrke. Dr. Brandes' Ord faldt mig under Eleonora Duses Gæstespil ind: De kunde være skrevne om hende. Det første Indtryk af Italienerindens Kunst er en besynderlig og næsten smertelig Følelse — Følelse af Afmagt til helt og fuldt at optage denne Kunst i sig. Lyst til at tale forgaar én, og Medmenneskers Stemmer mishager ens Øren, mens man forsøger at samle sig, og man er til Mode, som var der forefaldet en betydningsfuld Begivenhed i ens eget Liv. Det er ikke tilfældigt, at Eleonora Duse overalt først og fremmest er fejret i Lyrikernes Vers. Thi Kritikerne finder under Indtrykket af denne Kunst hverken den Ro eller den Beherskelse, som er nødvendig for at værdsætte, og klogest iblandt dem bliver de, der indskrænker sig til et: „se hende“. Thi selv efter Dage og Uger er over for Fru Duses Kunst en Redegørelse vanskelig. Der er mange Grunde dertil. Som hendes Sprog er fremmed, er hendes Fremstillinger ny. Hun vrager de vante Midler, og hun bemægtiger sig en Hærskare af nye. Men selv for hendes Midler gør man kun vanskelig Rede, fordi man under Magten af Personligheden, der

anvender dem, næppe faar Øje paa dem, og Duses Geni synes at tale til os gennem et Intet.

Er det imidlertid allerede ugørligt at give noget ret Begreb om Midlerne, Fru Duses Kunst anvender, bliver det: psykologisk at tegne det Menneske, som denne Kunst saabenbarer, endnu tifold umuligere. Et Gæstespils faa Roller nægter os Stoffet dertil. Gjaldt det en anden, kunde man maaske ved at undersøge Rollerne, der var spillet andetsteds, supplere dette Stof. Overfor Eleonora Duse gaar dette ikke an. Thi hun bemægtiger sig de digteriske Skikkelser saa egensindigt, at det paa Forhaand bliver os umuligt at vide, hvad hun i hver af disse Roller spiller. Et psykologisk Billede vilde da faa altfor rummelige Linjer, og fremmede Essayister har til Overflod overbevist os om, at dets Streger ikke vilde indramme andet end den pretentiøse Tomhed.

Der er Kritikere, som under denne Nødstilstand har taget deres Tilflugt til Sammenligninger. Et uhyre Blodoffer betegner Eleonora Duses Vej. Denne Oftring er latterlig. Den gør ikke Duse større, og den forringer ikke hendes Medbejlersker. Vi, som nu er halvgamle, har set tre, fire store Fremstillerinder: Ristori, Sarah Bernhardt, Charlotte Wolter og Duse. De var store alle, fordi de alle med deres Personlighed repræsentativt fyldte den Stil, der maatte blive deres. Adelaide Ristori rager, kronet og dækket af den bræmmede Kaabe, endnu lige kongeligt frem, Levendegørelsen af Idéerne, hun vilde fremstille. Sarah Bernhardt fylder endnu sine byzantinske Skikkelser med en fortvivlet Sanserus, og hendes retfærdige Triumfer gaar hen over en Vej, der er som strøet med blodige Orchidéer. Hvad selve Fremstillingsevnen angaar — det vil sige Evnen til helt at kunne glemme sig selv og alt sit for helt at gaa over i en andens Sjæl og Legem — var vel endelig, for et Tiaar siden, Charlotte Wolter Fru Duse helt og ganske jævnbyrdig. Men Sammenligning er ørkesløs og dum og Autodaféer er uretfærdige og urimelige. Eleonora Duse er ikke større end de store: hun er kun